

Några ungas syn på förslaget om kulturgaranti i skolan

kulturpanelen för unga 2016

Några ungas syn på förslaget om kulturgaranti i skolan
En undersökning med kulturpanelen för unga, oktober 2016

Lena Adem

2016-11-14

Sammanfattning

Nedan följer en sammanfattning av den diskussion som fördes med elva personer i åldern 16-25 år om förslaget på en kulturgaranti för skolan, som Region Örebro län skickade till länets kommuner i oktober 2016. Deltagarna ingår i Region Örebro läns kulturpanel för unga.

Som helhet upplevs förslaget positivt. Särskilt lyfts vikten av att alla kulturslag och alla barn i länet omfattas. Modellen med samordnare och kulturombud ses också som bra, liksom att medel får användas till transporter. Det ses också som viktigt att kultur finns på alla nivåer från förskola till gymnasiet, men med större valbarhet i äldre åldrar.

Om en begränsning behöver ske är gruppen mest positiv till att välja kultur som kostar mindre eller att sätta ett tak för antalet kulturaktiviteter per år. Ett konstaterande är att om alla barn i länet verkligen får två kulturaktiviteter per år är det en enorm förbättring jämfört med idag. Enligt gruppen bör inte fokus enbart vara professionell kultur. Gruppen ser ett stort värde i amatörkultur, inte minst då det innebär möjlighet för barn/unga att möta unga kulturutövare. Även den ekonomiska aspekten lyfts fram och det upplevs viktigare att nå barn/unga med mer kultur än med (kostsam) professionell kultur. Alternativ som lyfts fram förutom mer amatörkultur är mer eget skapande, kulturskolans verksamhet, estetelevers produktioner samt olika gratisarrangemang bland annat hos Musikhögskolan.

Deltagarna beskriver att kultur i skolan idag i alltför hög grad är beroende av enskilda lärares intresse eller ointresse. På skolor utan kulturinriktning är upplevelsen att kultur inte ses som en viktig del av utbildningen. En förändrad syn på kulturens roll i hela skolans verksamhet efterfrågas och även mer samverkan mellan olika skolor kring kultur. Det ses dock också som viktigt att förslaget om mer kultur i skolan utgår från skolans ramar och till exempel inte konkurrerar med annan viktig verksamhet där. Inte minst måste kulturen som ingår i skolan upplevas meningsfull av de elever som tar del av den.

Ett komplement som efterfrågas till förslaget är mer fokus på eleverna och deras inflytande på alla nivåer, från planering till uppföljning. Förslag ges exempelvis på unga kulturambassadörer på varje skola.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning	5
Om kulturpanelen	5
Metod och genomförande	5
Deltagare.....	5
Syfte och frågeställningar	6
Tolkning av resultatet	6
Resultat.....	7
Kulturen i skolan.....	7
Kultur för vem?	8
Vilken kultur?.....	8
Varför professionell kultur?.....	9
Vad behöver ändras i skolan?	9
Om en begränsning behöver ske, hur ska den se ut?	10
Synpunkter på förslaget	11
Viktigt att tänka på i genomförandet.....	12
Bilaga 1. Samtalsmanus	14

Inledning

Om kulturpanelen

I november 2012 skapade Kulturenheten på Region Örebro län (dåvarande Örebro läns landsting) en webbaserad kulturpanel med ungdomar i åldern 16 till 25 år, för att göra det möjligt för unga att framföra sina åsikter kopplat till regionala beslut i kulturfrågor. Idag består kulturpanelen av knappt 200 unga kvinnor och män i Örebro län. Två tredjedelar av deltagarna är kvinnor och två tredjedelar kommer från Örebro kommun. Omkring två av tio har annan etnisk bakgrund än svensk.

De som ingår i kulturpanelen åtar sig att svara på som mest fyra enkätundersökningar per år. Under de senaste två åren har en utveckling skett genom att fokusgrupper genomförs som komplement till enkätundersökningarna.

2016 genomfördes förutom den här redovisade fokusgruppen, en enkätundersökning med samma tema. 2015 genomfördes en enkätundersökning och en fokusgrupp kopplat till framtagandet av en ny regional kulturplan. Tidigare har enkätundersökningar genomförts inför skapandet av en Ung peng och i samband med en utredning om behovet av en regional digital kulturplattform.

Metod och genomförande

Den här redovisade undersökningen har genomförts som en fokusgrupp (se manus i bilaga). Deltagarna värvades i en enkät på samma tema som skickades till ungdomspanelen våren 2016. Sammanlagt var drygt 30 personer intresserade av att delta och när datum var satt återstod elva.

Fokusgruppen genomfördes på kvällen 19 oktober i Region Örebro läns lokaler under ett par timmar. Samtalsledare var Anette Granberg, ansvarig tjänsteman för att ta fram förslaget om en kulturgaranti. Lena Adem, som ingår i arbetsgruppen för kulturgarantin, dokumenterade samtalet. De citat som finns i rapporten är tolkade och bearbetade för att fungera i skriftspråk.

Deltagare

Sammanlagt deltog 11 personer i åldern 16-25 år, varav nio kvinnor och två män. Medelåldern var 21 år. Samtliga deltagare har ett kulturintresse. Flera har varit eller är aktiva inom teater, dans och musik. Tre har gått estetiska linjer på gymnasiet och några har gått på Karl-Johanskolan (åk 7-9-skola med musikinriktning). Flera har gått gymnasier med natur- eller samhällsinriktning. Flera studerar idag på universitet exempelvis på lärar-, socionom- och psykologutbildningen. I stort sett samtliga bor i Örebro kommun.

Syfte och frågeställningar

Diskussionen som genomfördes utgår från frågeställningar kopplat till det förslag på en kulturgaranti för skolan i länets kommuner som gick ut på förremiss i länets kommuner i oktober 2016. Se mer information om frågeställningarna i samtalsmanus i bilaga.

Tolkning av resultatet

Det är viktigt att resultatet inte generaliseras då det handlar om en kvalitativ undersökning, i detta fall en gruppdiskussion (fokusgrupp), där antalet deltagare är elva personer. Resultatet ska istället ses som en fördjupande diskussion med elva kulturintresserade ungdomar i Örebro kommun med bakgrund enligt ovan. Med andra ord representerar inte materialet unga i allmänhet, utan just dessa kulturintresserade unga.

Materialet är samtidigt, tillsammans med tidigare genomförd enkät (med hela ungdomspanelen), ett viktigt komplement till de diskussioner som förs av tjänstemän, politiker och kulturarbetande vuxna i Örebro län, och ett sätt att låta gruppen unga kulturintresserade i Örebro län komma till tals i samband med politiska beslut inom kulturområdet.

Resultat

Kulturen i skolan

Deltagarna fick berätta hur de upplevde att kulturen i skolan fungerar/fungerade i skolan. Det framgår att mycket beror på enskilda lärare, men också skolans allmänna inriktning och syn på kultur.

Mycket berodde på enskilda lärares intresse. I lågstadiet hade vi en lärare som var intresserad av klassik musik så då var det bara det. Sedan i mellanstadiet var läraren intresserad av naturen, då var vi ute! Gymnasiet var jag estet så då var det all slags kultur.

På vår grundskola var kultur inte prioriterat. Lärarna var inte intresserade. Det var bara det vi skulle kunna i skolämnena. Inte kreativt eller det som sker i samhället. Är man inte själv alert har man ingen chans att hänga med när det är så i skolan. Det kräver att lärarna är engagerade.

På min grundskola på bild, musik och slöjd gjorde man mest vad man ville. Det var ingen struktur.

I grundskolan var det mycket kultur. Vi gick på museum, konserter och så vidare, men på gymnasiet är det inte det. Jag går på Thorens (gymnasieskola). Lärarna har uppmanat att vi hittar intressen, men utanför skolan. En gång var vi på museum i Stockholm men annars är det mer fokus på just företag.

På Karl Johan (högstadieskola med musikinriktning) var det givet att det var musik. Det fanns även kärnämneslärarna och de var inte så kunniga i musik. Men de hade en positiv inställning. Det skulle kunna vara så på andra skolor också. Man får ofta höra att estetprogrammet blir man inget av. Det är en låg status på det men på KarlJohan värderades det av alla även av lärarna i andra ämnen. Det var bra. Inte bara att man gick till bild och ritade.

Vi har jättebra kultur i gymnasiet. Jag går natur men det är också kultur. Det är inte så vanligt. Men vi har startat föreningar och det är jättebra. Rudbeck (gymnasieskola) är jättebra. Vi har ett stort föreningsliv. Vi har ju stjärnparaden. Det skulle alla ha. Karro (Karolinska, gymnasieskola) har också en del.

Jag gick på Karro samhälle men det fanns estet på skolan det tror jag gör mycket. Vad skolan har för kultur och normer påverkas av det.

Jag började på samhällsprogrammet med inriktning musik. Jag tyckte om musik men det var mycket sam och nästan ingen kultur, då bytte jag till estet. Det var stor skillnad med mer engagerade lärare.

Kultur för vem?

Frågan ställdes om det är viktigt att precis alla barn i skolan får del av kultur. Gruppen var ense om att kultur behövs för alla barn. Ett motiv är att kultur i skolan når barn som inte får del av kultur på annat sätt på fritiden. Kultur beskrivs också öka kreativiteten i andra ämnen samt vara en motivation för elever som inte är så bra på teoretiska skolämnen. Följande citat är ett bra exempel på tankegångarna:

För egen del har kultur varit berikande och utvecklande för mig som person. Finns det i skolan kommer det alla till del. Det finns kanske alltid något som passar en (om man får prova/uppleva många olika former).

En av deltagarna beskriver upplevelsen av att inte ha fått ta del av kultur i skolan:

Jag har aldrig haft kultur i skolan och inte heller genom mina föräldrar. Det är tråkigt att inte ha fått det från skolan ens. Man ser nu på Karl-Johan att det skapar gemenskap att skapa något tillsammans. Det saknar jag att jag inte fick del av som barn.

När det gäller vilka åldrar som är viktiga varierar åsikterna. Några menar att det är viktigast att få prova alla olika kulturformer när man är liten, och att det sedan bör bli större möjligheter att välja själv.

En diskussion följer om kultur i länets gymnasieskolor där vissa har möjlighet att välja kultur som utökad kurs. Samtidigt påpekas en försämring, eftersom flera gymnasieskolor har dragit in estetiska inriktningar. En av deltagarna menar att kultur inte bara ska finnas på estetisk inriktad utbildning på gymnasiet. Alla bör få del av kulturupplevelser och skapande.

Vilken kultur?

Deltagarna anser att alla kulturslag är viktiga i skolan, oberoende av det egna intresset. Återigen lyfts vikten av att särskilt i de yngre åldrarna se till att alla får del av all slags kultur. Detta för att kunna hitta något som intresserar och som det sedan är möjligt att behålla och utveckla när man blir äldre. Det beskrivs viktigt med all slags kultur eftersom olika kulturslag utvecklar barns kreativitet på olika sätt. Flera beskriver situationer där de haft lärare med ett specifikt intresse varvid de endast har fått del av den specifika kulturformen, alternativt att skolans musik, bild och slöjd är de kulturinslag som finns.

Varför professionell kultur?

Deltagarna ser det inte som självklart att det är professionell kultur i skolan som behöver utvecklas. Istället ställer man sig frågande till varför det är fokus enbart på professionell kultur. Flera motiv lyfts fram till att även amatörcultur har en självklar plats i skolan och ibland kan eller bör ersätta professionella aktörer. En synpunkt är att amatörer kan ha lättare att nå unga, då de själva ofta är unga och att amatörer har andra styrkor än professionella. Även kostnaden för amatörcultur lyfts fram som en fördel som betyder att fler kan få del av kultur. Nedan följer några exemplifierande citat:

Det finns mycket bra amatörer här i stan som är minst lika bra som professionella.

Om man är amatör har man inte fått utbildning, men det kan vara givande på ett annat sätt. Andra kreativa sidor utvecklas hos amatörer än proffs. De som har fått utbildning kan tänka annorlunda. Den som inte har utbildning har andra sätt att se och kan göra andra grejer.

Det är viktigt att få en bred bild av kultur, och då både amatörer och professionella. Inte bara professionella utan också amatörer.

Det är viktigt att få utöva, även om man är amatör. Man behöver inte vara Zlatan för att spela fotboll.

Vad behöver ändras i skolan?

De förändringar som särskilt förordas som viktiga, om alla barn ska få del av kultur i skolan är att kultur genomsyrar hela skolan och samtliga pedagogers verksamhet och engagemang. Kultur får inte bara bli musik, bild- och slöjdlärares ensak. Alla lärare behöver inkludera kultur i sina ämnen och inspireras av varandra. Till exempel kan man spela teater, eller sjunga i andra skolämnen. Det hänger på att lärarna är engagerade.

Deltagarna tycker samtidigt att det är viktigt att utgå från skolans ramar när kultur planeras i skolan. Det gäller ekonomi, måluppfyllelse och tidsåtgång:

Det kan vara svårt att få en klass att åka till länsteatern men då kan länsteatern komma till skolan. Även kulturskolan kan åka ut och ha spelningar.

Det måste prioriteras och öronmärka viss del av skolmedlen till kulturaktiviteter om man vill ha professionell kultur i skolan. Att ha pengar som inte får gå till annat.

Amatörkultur behöver inte kosta så mycket det kan ge mycket ändå. Det finns studiefrämjandet och Folkets hus (Kulturhuset). Det finns amatörgrupper som vill spela inför en publik. Det kan man använda.

Det är stressigt om man tar lektionstid till kultur! Det är jobbigt som elev. Det är viktigt att det inte krockar.

Samarbete mellan olika skolor kan också utvecklas anser gruppen. Det är viktigt att använda varandras resurser och då behöver det inte kosta mer. Exempelvis kan scener lånas mellan skolor.

Om en begränsning behöver ske, hur ska den se ut?

När deltagarna ska ge förslag på begränsningar, menar man att det inte får gå ut över enskilda barn. Om man ska välja mellan alla barn och att ta bort kulturslag är det fler som kan tänka sig att sälla i kulturslagen än att utesluta vissa barn. Det upplevs viktigt att även gymnasiet ingår, men som någon påpekar:

Om man kan garantera att alla barn i grund och förskola får kultur då har man möjlighet att göra ett val senare i gymnasiet för då har man fått ta del av kultur.

Om begränsningar måste införas förordar gruppen vikten av att hushålla med resurser och göra val som gör att det blir mycket kultur för tillgängliga medel.

- Det behöver inte vara professionellt.
- Man kan ta del av lokala eller öppna repetitioner på Musikhögskolan, kulturskolan eller anlita estetelever eller ta del av arrangemang som redan finns och som är gratis som Kulturnatten.
- Det kan vara valbart i äldre åldrar, så att man inte behöver ta del av allt, utan endast det man tycker om.
- Två gånger per år vore en klar förbättring jämfört med hur det ser ut idag.
- Man kan göra saker som inte kostar och där elever är mer delaktiga. Man kan göra egna vernissage och bjuda in. Vanliga lärare kan hålla i det.

Synpunkter på förslaget

Deltagarna fick efter en genomgång av förslaget ge sina synpunkter på den förremiss om kulturgaranti som gick ut till länets kommuner i oktober 2016.

Gruppen ställer sig på det stora hela positiva till förslaget. Delar som särskilt uppskattas är att alla kulturslag ingår och att det går att använda medel för transporter. Det ses också som viktigt att någon annan än skolan är samordnare och man tror på systemet med kulturombud på varje skola och samordnare i varje kommun. Ekonomiskt sett är man positiv till att regionen går in och tror att det kommer att motivera kommunerna att delta.

Flera synpunkter handlar om skolans värld och hur förslaget behöver se ut för att fungera där. En av deltagarna är blivande lärare och menar att det är viktigt att hantera svårigheten att skolan har lite tid eftersom mycket redan ska rymmas inom skoltiden. Att få med rektorer ses som nödvändigt och som något som kan göra att lärarna blir mer engagerade. Kulturombud på varje skola ses som bra för att få saker att ske i praktiken.

Andra synpunkter handlar om ekonomin. En farhåga är att vissa kommuner inte kommer att ha råd och därmed inte vara med, vilket drabbar barnen i den kommunen. Att ta fram ett förslag så att även mindre kommuner har råd lyfts därför fram som viktigt. En lösning som föreslås är att använda unga esteter istället för enbart professionella. Återigen kommer gruppen in på att det inte endast behöver vara professionell kultur i skolan:

Det är inte bara professionellt utan man kan också göra det på fritiden. Det är inte bara ett yrke.

Varför just professionell kultur endast? Man behöver inte sätta det emot amatörkultur. Båda är viktiga.

En av deltagarna påpekar dock vikten av att det inte endast blir amatörkultur och berättar om sin egen upplevelse av professionell teater:

Jag tror att få se Stormen la en viss grund för mitt teaterintresse senare. Det var en professionell upplevelse.

Gruppen ser det som exceptionellt viktigt att lyssna på barn och unga i alla delar av processen från planering till genomförande och utvärdering.

Tänkte också på detta med att ta in barn och unga i besluten. Jag vet att i Svenska kyrkan arbetar man med barnkonsekvensanalyser. Alla beslut som tas i kyrkoråden ska ett barn eller ungdom vara med i oavsett om det rör att måla om en vägg eller är större frågor. Att få in det hela vägen.

Unga bör vara med och välja utbudet. Kanske genom elevråd eller på annat sätt. Att de får vara med och välja från katalogen.

Det är viktigt att unga får vara med också i utvärderingen, att de får tycka till om det de har sett om de upplever någon förändring. Tycker de att de får mer kultur och att det fungerar bra?

Man kan använda unga som går ut och berättar om det så att det blir mer intressant för andra unga. Unga och barn som ser en annan ung göra blir mer intresserade av att testa. Man påverkar andra unga positivt. Man kan ha kulturambassadörer bland barn och unga. På en grundskola kan till exempel åk 4 och 5 arbeta med en sak och berätta för de i lägre klasser. Ofta får man information från lärare eller någon man inte känner långt ifrån sig själv. Då tar man inte till sig informationen på samma sätt.

Viktigt att tänka på i genomförandet

Slutligen fick deltagarna ge sina synpunkter på själva genomförandet och vad som bör tas hänsyn till.

Gruppen återkommer till vikten av att barnen verkligen upplever en positiv förändring genom modellen och att barnen därför ska vara med i utvärderingen.

Det är viktigt att tänka på i en utvärdering om barn och unga har märkt en skillnad. Det är den centrala. Även om det införs mer kultur men inte blir en upplevd skillnad har det inte varit framgångsrikt.

Barnen ska vara med i hela processen men även i utvärderingen. Det är barnen som gör det inte politikerna.

Barnen själva måste uppleva att det blir en förändring. På skolan jag jobbar finns trygghetsgrupper och annat. Om ett kulturombud har kulturambassadörer i en

arbetsgrupp kan man få med barnen på ett helt annat sätt istället för att skicka ut en enkät när man går i tvåan eller trean. Man får känna sig mer delaktig.

Det beskrivs som viktigt att det känns meningsfullt för eleverna och att kulturen inte tar bort värdefull tid från skolarbetet. Att eleverna får vara med och bestämma vilken kultur som det satsas på ses därför som centralt och att eleverna är i fokus och medskapare i hela processen.

Det är viktigt att eleverna är delaktiga och får bestämma också. Att det blir variation. Att man gör uppföljning så att det inte är slöseri med tid på eleverna, då är det också slöseri med resurser.

Barnen eller eleverna ska stå i fokus. Lärarna ska uppmuntra att prova många olika saker. Ungdomar ska gå runt och visa och pratar med eleverna.

Känner eleverna att detta ger något och är delaktiga från början så blir det bra. Om någon säger nej som kommun, men om man ser att eleverna tycker att det är bra blir det mer intressant.

Deltagarna återkommer också till skolans situation och att kraven på skolan måste vara rimliga:

Kraven på skolan måste vara möjliga att genomföra. Det måste vara möjligt och vara genomförbart.

Slutligen lyfts också vikten av att en ständig utveckling sker inom kulturgarantin liksom en attitydförändring generellt, där kultur ses som viktigt och inte bara som underhållning.

Det är viktigt med detta projekt att det aldrig slutar utvecklas. Man måste utvärdera på varje enskild plats tillsammans. Så att man inte nöjer sig att så här ska det vara. Sedan att det går att kompromissa och se vad som inte funkar och gå vidare.

Det är viktigt att trycka på vikten av kultur. En attitydförändring behövs där man ser att kultur är en bra grej som behövs och är viktigt, inte bara en kul grej.

Bilaga 1. Samtalsmanus

Inledning och presentation av deltagare (10 min)

Namn, ålder, kulturintresse, minne av kultur i skolan?

Inledande frågor (30 min)

Är det viktigt att precis alla barn och unga i länet får professionell kultur i skolan?

Varför/Varför inte? Finns det grupper/platser där det är mindre viktigt?

Är det verkligen lika viktigt för alla stadier (förskola, skola, gymnasium)?

Varför/Varför inte?

Är det viktigt med alla kulturområden? (teater, musik, konst, film, slöjd, museum, litteratur) i skolan?

Är det lika viktigt med skapande och att uppleva något genom att se på en föreställning/utställning/konsert eller liknande? Kan någon del nedtonas?

Funkar det lika bra med amatörkultur som professionell kultur? Varför/varför inte?

Vad behöver förändras om alla barn och unga i vårt län ska få kultur i skolan (förskola/gymnasiet)?

Vilka behöver vara med för att detta ska bli möjligt?

Om en begränsning behöver ske på grund av till exempel ekonomi hur skulle ni vilja se den begränsningen?

Kulturen i skolan idag (10 min)

Hur upplever ni att synen på kultur var i er skola? Skulle den kunna förbättras?

Bland lärare, rektorer och andra elever?

Vad tror ni skolan ni gick i såg som viktigast när det gäller kultur?

Vad kan förändras för att det ska finnas mer kultur på skolan?

Vårt förslag (60 min)

Genomgång av det förslag som är ute på remiss.

Samtal om fördelar och nackdelar med förslaget? Andra förslag? Om något saknas eller behöver göras om.

Andra förslag för att öka kultur i skolan? (10 min)

Har ni andra förslag på hur man kan öka kulturens roll i skolan eller kultur i skolan?